

Concert d'avertura dalla 45avla Fiasta da cant sursilvana

In pretact marcant dalla fiasta «Falera conta!»

DA PAUL DUFF / ANR

■ **Venderdis vargau ei la sala da La Fermata s'emplenida sil davos plaz cun in auditori spanegiau e da buna luna per tedlar il concert dallas formaziuns canticas Chor viril Ligia Grischa e Cantus Firmus Surselva. Ils presents han saviu ch'ei spetgi sin els ina manifestaziun delectonta. Quellas aspectivas ein severificadas compleinamente. Las duas formaziuns han puschiu in cant impressiuont.** Sin via al concert smanatschava igl urezi e s'annunziava cun in pèr daguots gross. Ins ha festginau dad entrar ella sala da La Fermata per puder fugir da pli gronda plievgia. Ei ha pariu che buca sulet ils aspecturs seigien fugi dalla dracca, mokein era il cauld dil di seigi entaus senza ni hau ni mau egl intern. Per in'ulivaziun climatica han las produziuns dils dus chors procurau. La bellezza dil cant puschius ha fatg pial gaglina e caschunau enqual snavur. Las exclamaziuns dils aspecturs, las qualas ein stadas d'udir gia duront la pausa e cunzun suenter il concert, han tradiu lur sentiments.

Tradiziun tgirada

Il cant ei staus ina reproducziun dil fatg co nus Sursilvans tgirein e schazegiein la cultura. Il grond respect enviers ovras tradiziunalas, cantadas dapi generaziuns, ei semussaus ellas canzuns dils cumponists trapassai Giusep Maissen, «La patria», Benedetg Dolf, «Sera primavauna», Hans Lavater, «Il schumber batta», Duri Sialm, «La sera», Tumasch Dolf, «Mo aunc in pign mument» e la «Clera notg» da Gion Duno Simeon. Denter quellas produziuns ein era ils cumponists contemporans stai risguardai. Lur cumposiziuns laiain bein persocher la scienza dalla musica pli actuala, moderna. Il coc denton ei ragischaus tier els e lur ovras ella ierta tradiziunala dils Romontschs. La finezia dils accords ella canzun «Ave Maria» da *Carli Scherrer*, ils tuns harmonics dallas cumposiziuns da *Flavio Bundi* ed era las colurs accordadas en ovras da *Gion Balzer Casanova* cumprovan ei. Plaids e cuntegn dallas canzuns ein d'anflar el vast scazi da lirica

Imposant maletg da tonta musicalitad dils chors Cantus Firmus Surselva e Chor viril La Ligia Grischa.

FOTOS P. DUFF

e prosa da nos auturs e scribents dalla Romontschia. Nossa viarva romontscha envida e carmala da daventar melodia. Ella rauenta da fatgs historics, da nies viver e luvrar cun la natira, da nossa profunda relaziun religiusa e da nos muments els quals nus seprofundein en patrats e sentiments persunals. «Il grond silenzi» da Michel Maissen, «In tshiel plein steilas» da Donat Cadruvi, «Bufatg» dad *Arnold Spescha* ed il clom da spitgar ed haver pazienza ella canzun «Mo aunc in pign mument» da Sep Modest Nay, tut quellas poesias ein maletgs da nossa societad.

In ulteriur desiderai dil Sursilvan ei da mirar sur ils agens cunfins ora. Autras culturas ed auters pievels interesseschans nus. El concert dil venderdis ei quei vegniu demussau cun cantar ovras dils cumponists da lungatg franzos Claude Debussy entras Cantus Firmus e da Joseph Bovet entras la Ligia Grischa. Ils umens grischs han allura aunc fatg in viadi sur Berlin e

cantau cun expressiun duas canzuns da Kurt Weil cun text dil scribent Bertold Brecht. Cun expressiun gartegiada han ils umens cantau «... und ein Mensch geht um die Ecke, den man Meckie Messsser nennt». Las cumposiziuns da Kurt Weil ein springidas da bien humor, entatgei verdat ed ironia da sesez. *Christoph Cajöri* ha purtau ed accentuau quels fatgs cun pliras canzuns solistics dil cumponist tudestg-american. Siu intermezzo cugl accumpignament da *Clau Scherrer* al clavazin ha demussau ses profunds talents musicals, malgrad ch'el ha cantau «... weil ich so unmusikalisch bin!»

Aulta qualitat cantica da Cantus Firmus e Ligia Grischa

La famiglia dil cant romontsch seradunada en La Fermata ha gudiu il puschiu. Quei ei d'attribuir allas habilitads canticas dils dus chors. Clau Scherrer e Cantus Firmus Surselva ein adina buns da far

smarvigliar igl auditori. Era tgi che auda savens la formaziun engarta mintga gada novs facturs da gudiment. Segi quei canzuns ni interpretaziuns tut specialas dils protagonists. Quei vala era per il Chor viril Ligia Grischa. Christoph Cajöri ha menau ils umens en ina sfera da «beinstar», quei ei da sentir vid il plascher e la tenuta positiva ch'ils cantadurs resplendan. Attents, vivs e movibels ein els, prompts per mintga sgnocca: «Adatg, steil» ed els van ella tenuta militara, quei bein demonstreu avon la canzun «Il schumber batta» da Hans Lavater.

In bien hosp da Falera ei *Bernd Rütters*, il consort dalla scribenta romontscha Tresa Rütters-Seeli. El conceda dad esser in adherent dalla cultura romontscha. L'aulta qualitat dil cant romontsch ha impressiuau el sco era la rihezia quantitativa da chors e cantadurs en Surselva. Surtut las ovras veglias schazegia el. Nus stuein udir quei ingada dad entatgei d'ordlunder. Aschia savein nus en tgei situaziun favoreivla nus stein. Sin quei bein lein nus dar atenziun egl avegnir. Ina cumprova ei la fiasta da cant a Falera stada. Nus admettein in grond engraziament als organisaturs.

Dus umens plein energia per il cant: Clau Scherrer, dirigent Cantus Firmus Surselva, e Christoph Cajöri, dirigent Ligia Grischa (da sen.).

Impurtonta colligiaziun dils territoris da skis Sedrun e Mustér

Cussegl da vischnaunca Mustér ha approbau la revisiun parziala dalla planisaziun locala

■ **En sia seduta dils 8 da zercladur 2017 ha il cussegl da vischnaunca sut il tgamun da Christoph Berger tractau pliras fatschentas.** Dapi liung temps discuoran ils exponents politics e turistics davart in project surregiunal San Gottardo. Ei s'extracta d'in project da svilup che duei promover cun sustegn dalla confederaziun e dils cantuns pertucuai la collaboraziun turistica sin differents secturs. Denter auter duein il sport da cuorsa liunga, denton era la collaboraziun intensiva ella regiun dil Gottard denter las pendicularas e las regiuns da skis vegnir intensivai.

In impurtont pass en quei sectur ei la fusiun dallas Pendicularas da Tujetsch cun las Pendicularas d'Ursera tier la societad Andermatt Sedrun Skiarena. L'intenziun ei denton era da colligiar il territori da skis da Mustér cun Tujetsch.

Igl acziunari principal dallas Pendicularas Mustér SA vesa en la colligiaziun in augment considerabel dalla puschida turistica igl unviern, denton principalmein era la stad. Cun quella pendiculara duei buca mo la puschida pil sport d'unviern vegnir pli attractiva, mokein era igl access el territori da viandar e spassegiar vegnir completaus. Quei project sa era

esser ina buna alternativa el cass d'unviarns cun pauca neiv el funs dalla val. Sper la colligiaziun cun la pendiculara eis ei previu da realisar el territori dalla nova staziun da muntogna in runal enviers la staziun da muntogna dalla sutgera dil Parlet.

Per quei intent han las Pendicularas Mustér SA inoltrau agl Uffeci federal da traffic ina damonda da concessiun per la realisaziun d'ina pendiculara naven da Salins entochen sil Péz Las Palas. L'exposiziun officiala davart il project da concessiun ha giu liug naven dils 3 da fevrer entochen ils 6 da mars 2017.

Ferton che cantun e Regiun Surselva ein responsabels per la revisiun dalla planisaziun directiva cumpeta la responsabladad per la revisiun dalla planisaziun locala – la planisaziun da nez – alla vischnaunca. La vischnaunca da Tujetsch ha per quei intent approbau ella votaziun all'urna dils 21 da matg 2017 la revisiun parziala dalla planisaziun locala concernent l'adattaziun dil plan da zonas e dil plan general d'avertura dalla vischnaunca da Tujetsch per la colligiaziun dils territoris da skis Sedrun-Disentis/Mustér (pendiculara Salins-Cungieri-Cuolm da Vi).

Ord vesta dalla suprastanza communal s'extracta ei d'in project da gronda muntada per la destinaziun turistica Sedrun Mustér. Nus essan perschuadi ch'igl investur che ha inziau quei project ei intenziunau da realisar quel ton pli spert, sco quei ch'el ha era gia priu a mauns auters projects da gronda muntada. La vischnaunca da Mustér ha gia deciduu ils 27 da november 2016 da sustener la colligiaziun cun la pendiculara denter Mustér e Sedrun cun in emprest da 2,5 milliuns francs. Il pass logic ei pia quel da crear la basa planisatorica per che quell'ovra sappi vegnir realisada.

Il cussegl ha approbau la revisiun parziala dalla planisaziun locala concernent l'adattaziun dil plan da zonas e dil plan general d'avertura dalla vischnaunca da Mustér per la colligiaziun dils territoris da skis Sedrun-Disentis/Mustér (pendiculara Salins-Cungieri-Cuolm da Vi).

La revisiun dil plan da zonas el senn digl art. 11 al. 1 dalla lescha da baghegiar vegn suttemassa alla cumunionza dils votants.

Plinavon ha il cussegl da vischnaunca priu enconuschientscha dil program d'activitad ed il plan da finanzas 2018-2022

Suprastanza communal

Sumvitg: La Chasa sogn Giusep vegn engrondida

■ **(rtr) La suprastanza communal da Sumvitg propoia a la radunanza communal da conceder in credit da 600 000 francs a la Chasa d'attempads e da tgira sogn Giusep.** L'entir project custa quatter milliuns francs. Il bajetg nov duai vegnir construi sur la cafeteria. Sin trais etaschas èn previssas quatter chombras cun letgs singuls, duscha e tualetta. Plinavant duai dar plazs per s'entupar. Uschia vegnan las otg chombras cun letgs dubels reducidas a trais. Cur ch'il project è realisà datti 23 chombras singulas e trais chombras dublas. Il dumber da letgs en la Chasa sogn Giusep resta dentant enavant tar 29 letgs (quels ha il chantun lubi). Il motiv ch'ins midia da chombras dublas en singulas saja surtut ch'ils cussadents e confamigliars giavischian questa schliaziun per ch'ina persuna haja ina sfera privata. Vitiers vegn che bleras chombras n'hajan betg duscha e tualetta, di il president da la cumissiun da bajegiar *Lucas Tuor*. Sche tut va sco previs

possian els cumenzar a bajegiar la primavera 2018. Per ils cussadents na dettia quai nagins problems e nagin stoppia ir davent. Anzi, forsaja saja quai schizunt interessant per els da vesair co quai vegn construi e quai dettia in pau recreaziun, manegia Tuor. Cun la construcziun nova pudess ins era dar dimora temporara a giasts da vacanzas, per giasts dal di ubain a cussadents durant la fin d'emna per distgargar ils parents da questa lavur. Il chantun vul era gidar a finanzia il project cun conceder 600 000 francs. Il rest vegn finanzia cun ina ipotoca da dus milliuns francs ed il chapital agen dad 800 000 francs. Ils tshing onns passads ha la Chasa sogn Giusep puschà 30 plazzas cumplainas ed en media han 55 enfin 60 persunas indigenas chatà lavur en questa chasa, scriva la gasetta locala «Las Squadras» en sia ediziun nova. La radunanza communal da Sumvitg decida ils 20 da zercladur sur dal credit da 600 000 francs.

Lumnezia cun in gudogn dad 1,1 milliuns francs

■ **(rtr) Quai è bler dapli ch'el preventiv 2016, nua che la suprastanza communal quintava cun in gudogn da ca. 150 000 francs.** Quella differenza è d'attribuir tenor il president communal a dapli entradas da taglias communalas. Uschia ha la vischnaunca savì nudar total 5,955 milliuns francs entradas ord taglias communalas, dapli ch'in milliun dapli che planisà. Cunzun tar la taglia

a la funtauna, la taglia sin gudogn vendita sulom, la taglia sin midada da maun e la taglia sin ierta e donaziuns. Grazia a quel bun resultat ha la vischnaunca er pudì amortisar dapli che planisà. Las amortisaziuns supplementaras han pudì vegnir augmentadas sin 1,883 milliuns francs (planisà era in milliun francs). Total èn vegnidas fatgas amortisaziuns da 2,608 milliuns francs.